

נאומו של רומקובסקי על מפעלי התעסוקה בגטו לודז'

בגטאות רבים עסקו אנשי היודנראט בפיתוח מלאכות, הן כדי לספק תחומי תעסוקה ומקורות מחיה לתושבי הגטו והן כדי להוכיח לגרמנים שבניגוד לתפיסתם היהודים מתאימים לעבודה יצרנית. בתקופת הגירושים מן הגטאות סברו כמה מראשי היודנראטים שהמניע העיקרי להשמדה הוא חוסר רצונם של הגרמנים לקיים את היסודות הבלתי פרודוקטיביים בגטו. מסקנתם היתה הפיכת הגטאות בראשם עמדו ליצרניים ככל האפשר, ובכך להפוך את העבודה ל"דרך הצלה".

בנאום פרוגרמתי שנשא ראש היודנראט בפני נציגי הנהלת הקהילה, עובדי הרסורטים והאוכלוסייה החדשה בגטו לקראת השנה החדשה [1942] ניסח רומקובסקי את גישתו ביחס לעבודה היצרנית בגטו ומשמעותה.

1 בפברואר 1941

... קבעתי לעצמי כמשימה להסדיר את החיים בכל מחיר. מטרה זו ניתן להשיג בראש ובראשונה על ידי תעסוקה כללית. לפיכך הסיסמא המרכזית שלי הייתה לתת עבודה למספר האנשים הרב ביותר. יצירת בתי המלאכה לא הייתה דבר קל. הכבידה ביותר העובדה כי בשטח הגטו לא היו כמעט בתי חרושת יהודיים. למרות זאת הצלחתי להקים שורה של מקומות עבודה, כמו בתי חרושת, נגריות, בורסקי, בתי מלאכה לחייטות, בתי מלאכה לסנדלרות, מפעלים לייצור המוצרים השונים ביותר... כבר עתה מעסיקים בתי המלאכה שלי עד 10,000 פועלים. פועלים שחורים כ- 1,000 איש מועסקים בעבודות ציבוריות. 1,600 איש נשלחו כבר לעבודות מחוץ לגטו, מחלק של משכורתם הם מקיימים את המשפחות שנותרו במקום. להם אני גם משלם באורח קבוע שכר שבועי...

מקור: יצחק ארד, ישראל גוטמן, אברהם מרגליות (עורכים) **השואה בתיעוד, יד ושם, ירושלים, 1978, עמ' 189-188**